

Temat 7

Handel międzynarodowy

Plan wykładu

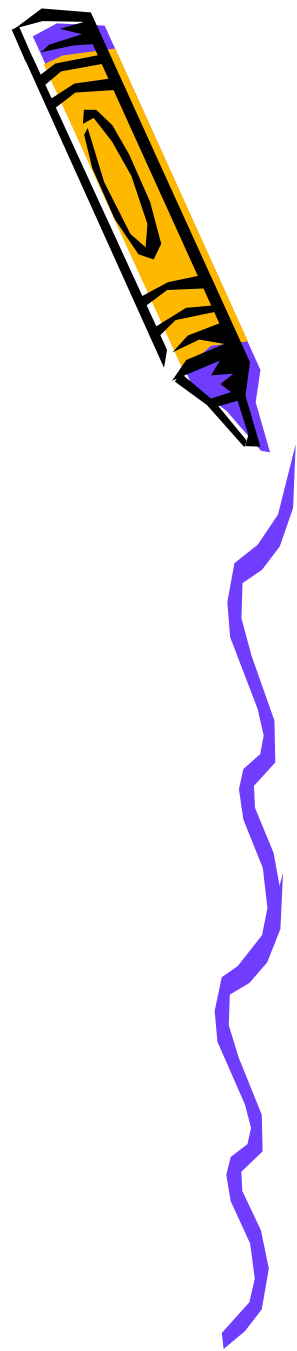
1. Handel międzynarodowy - główne zasady
2. Polityka handlowa
3. Kurs walutowy
4. Bilans płatniczy

1. Handel międzynarodowy

Handel zagraniczny - to eksport i import towarów i usług

Handel światowy - to suma eksportu wszystkich krajów

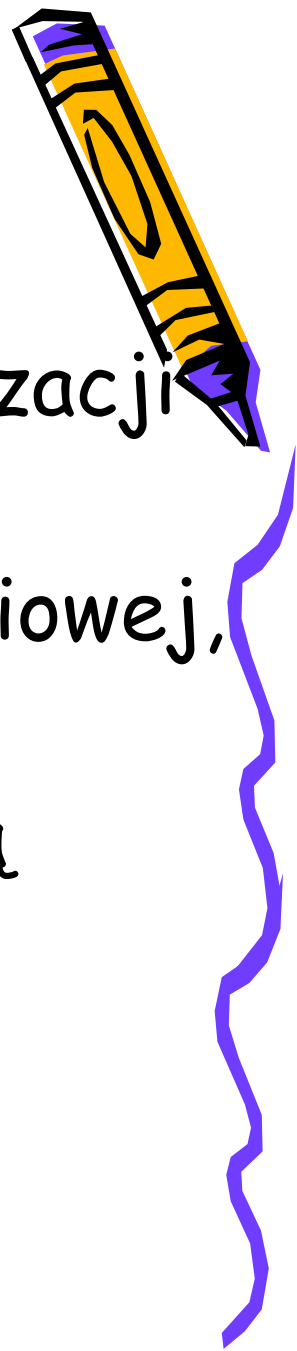
Formy handlu zagranicznego:

- **Import** - polega na przywozie towarów zagranicy w celu wykorzystania ich na rynku wewnętrznym oraz na przyjęciu usług od cudzoziemców.
- **Eksport** - to wywóz towarów pochodzenia krajowego, lub w znacznym stopniu przetworzonych w kraju, celem ich sprzedaży, oraz świadczenie usług cudzoziemcom.
- **Handel tranzytowy** sprowadza się wyłącznie do obrotu towarowego i dotyczy sytuacji, w której siedziba firmy realizującej transakcje kupna - sprzedaży nie znajduje się ani w kraju importera ani w kraju eksportera.

Przyczyny wymiany handlowej:

- Specjalizacja produkcji wynikająca z międzynarodowego podziału i specjalizacji pracy,
- Specjalizacji między i wewnątrzgałęziowej,
- Kosztów komparatywnych czy teorii obfitości zasobów z których wynikają różnice cenowe,
- Korzyści skali.

Specjalizacja w handlu

Specjalizacja międzygałęziowa (związana z różnicami w zasobach naturalnych)

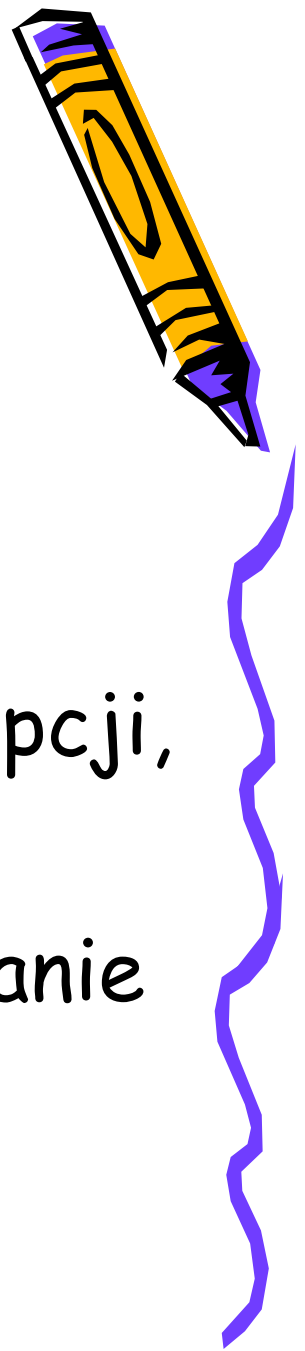
Specjalizacja wewnątrzgałęziowa (związana z wyborami konsumentów, zamożnością społeczeństw, korzyściami skali produkcji)

Korzyści z wymiany międzynarodowej:

- Rosną możliwości produkcyjne uczestników wymiany handlowej,
- Powstaje efekt kreacji handlu co zwiększa globalne możliwości konsumpcji,

Jednakże otwarcie gospodarki i kreowanie handlu może rodzić napięcia społeczne.

1. Teoria kosztów absolutnych (bezwzględnych)

Przewaga bezwzględna - produkt na jednostkę kosztów

	Towar 1	Towar 2
Kraj 1	40	20
Kraj 2	80	10

2. Teoria kosztów względnych (komparatywnych)

Przewaga względna - produkt na jednostkę pracy

	Towar 1	Towar 2
Kraj 1	120	60
Kraj 2	80	10

	Towar 1	Towar 2
Kraj 1	40	20
Kraj 2	80	10

Korzyści:

Kraj 1 wymieni 1 jednostkę Towaru 2 za więcej niż 2 jednostki Towaru 1

Kraj 2 kupi w Kraju 1 1 jednostkę Towaru 2 za mniej niż 8 jednostek Towaru 1

Terms of trade: 7,9 - 2,1 Towaru 1 za 1 jednostkę Towaru 2

Terms of trade będą zależeć:

- Od siły popytów na importowane towary w obydwu krajach,
 - Kosztów transportu,
 - Ceł.
-

Teoria obfitości zasobów (H-O) (B. Ohlin i E. Heckscher)

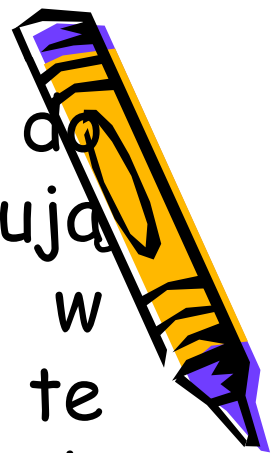
Porównanie relacji zasobów podstawowych czynników
produkcji (pracy i kapitału)

Zasoby -> Ceny zasobów -> Ceny towarów

	Ceny wyrobów pracochłonnych	Ceny wyrobów kapitałochłonnych
Kraj 1 Zasobny w siłę roboczą	NISKIE	WYSOKIE
Kraj 2 Zasobny w kapitał	WYSOKIE	NISKIE

Kraje eksportują towary, do wytworzenia których wykorzystują relatywnie więcej czynnika produkcji w danym kraju obfitego zaś importują te towary, do wytworzenia których wykorzystuje się relatywnie dużo czynnika w danym kraju rzadkiego.

Paradoks Leontiefa (ang. Leontief's paradox) - zaprzeczenie twierdzeniu Heckschera-Ohlina - **podział czynnika pracy na: „pracę zwykłą” i „kapitał ludzki”**

Teoria luki technologicznej (Michael Posner)

Postęp technologiczny wpływa na rozwój handlu międzynarodowego. Kraj wprowadzający innowacje posiada nad innymi:

1. Przewagę absolutną (przez pewien czas).
2. Przewagę komparatywną.

Wynikają one z „luki popytu” i „luki imitacyjnej”

Luka popytu - to czas potrzebny konsumentom na reakcję na nowo pojawiające się produkty. Im krótszy jest czas odpowiedzi, tym szybciej rozwija się eksport nowych zaawansowanych technologicznie produktów

Luka imitacyjna - jest czasem potrzebnym dla zagranicznych producentów na stworzenie imitacji (składają się na nią: opóźnienia krajowych i zagr. producentów oraz tzw. „okres uczenia się”)

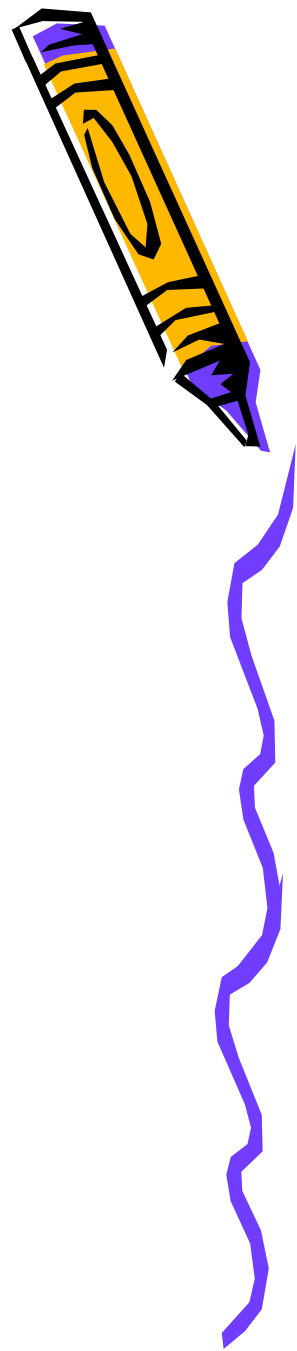
Im dłuższa luka tym dłużej dany kraj jest eksporterem netto

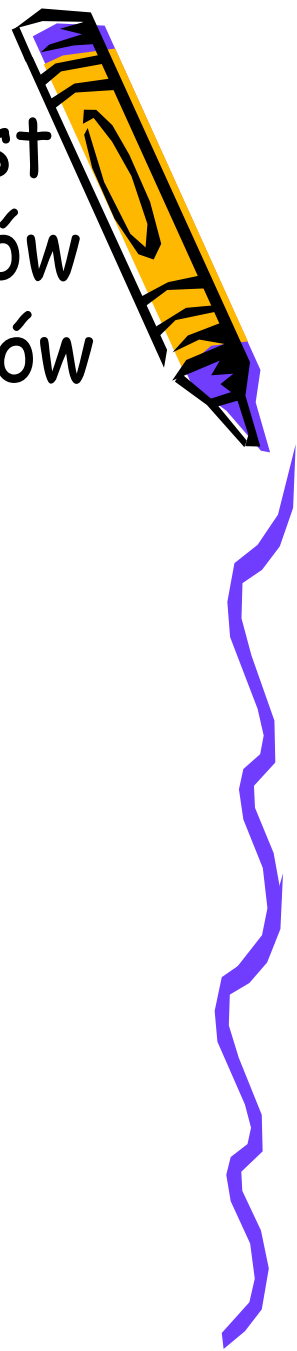
2. Definicja polityki handlowej

Polityka handlowa - ogół decyzji rządowych dotyczących odpłatnej wymiany dóbr i usług pomiędzy państwami.

W polityce handlowej do osiągnięcia planowanych celów stosuje się konkretne narzędzia - **instrumenty**.

Głównym celem polityki handlowej jest optymalne - z punktu widzenia interesów danego kraju - ukształtowanie stosunków tego kraju z zagranicą.

Rozumienie interesów kraju jest kategorią subiektywną i zależy od zapatrywań administracji w danym okresie.

Cele szczegółowe polityki handlowej

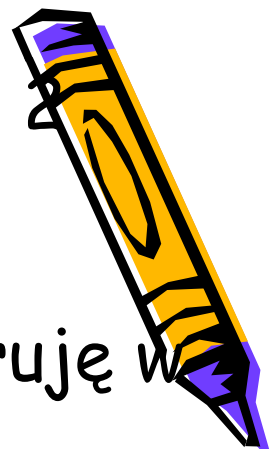

- Wzrost eksportu,
- Równowaga płatnicza,
- Poprawa struktury towarowej obrotów,
- Wzrost udziału danego kraju w handlu światowym,
- Wchodzenie na nowe rynki,
- Pełna obsługa zadłużenia zagranicznego
- Pozyskiwanie zagranicznych inwestycji bezpośrednich.

Polityka handlowa tradycyjnie jest dzielona na 2 typy: politykę wolnego handlu i politykę protekcjonistyczną.

- **Wolny handel** oznacza, że państwo nie ingeruje w sferę stosunków gospodarczych z zagranicą wierząc, że działanie sił rynkowych ukształtuje te stosunki w sposób gwarantujący maksymalizację korzyści z wymiany.
- **Protekcjonizm** - przeciwnie - zakłada, że państwo aktywnie, często bezpośrednio wpływa na współpracę gospodarczą z zagranicą, posługując się w tym celu całą gamą instrumentów ekonomicznych i decyzji administracyjnych. W czystej postaci ani jedna, ani druga koncepcja polityki handlowej ~~nie~~ nie są realizowane w praktyce.

Regulacja wymiany handlowej

Handel zagraniczny podlega dużo większym regulacjom niż handel ograniczający się do rynków krajowych. Narzędzia regulacji w handlu zagranicznym można podzielić na 2 grupy:

1. **Normy sterujące całą gospodarką**, takie jak kurs walutowy, stopa procentowa, ceny, stawki podatkowe i polityka budżetowa
2. **Środki polityki handlowej**

Normy sterujące

Kurs walutowy - jest najważniejszą normą sterującą handlem zagranicznym. Jest to cena waluty obcej wyrażona w walucie krajowej. Skoro kurs jest ceną, powinien zatem bilansować popyt na waluty obce z ich podażą. O poziomie kursu walutowego przesądzają więc poszczególne składniki podaży i popytu.

Źródłami podaży walut obcych są

- wpływy z eksportu towarów i usług
- odsetki otrzymane z zagranicy
- transfery z zagranicy
- kredyty otrzymane z zagranicy
- zagraniczne inwestycje
- spadek rezerw oficjalnych

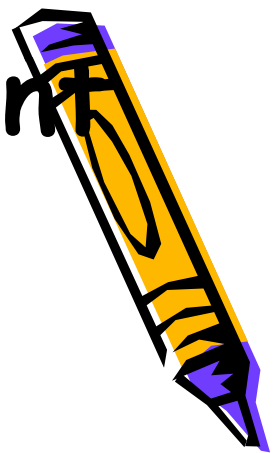

Źródłami popytu na waluty obce są

- wydatki na import towarów i usług
- odsetki zapłacone zagranicą
- transfery za granicę
- kredyty udzielane zagranicą
- inwestycje za granicą
- wzrost rezerw oficjalnych.

Cło - elementarny instrument polityki handlowej

Cło - jest opłatą, którą importer lub eksporter musi uiścić na rzecz budżetu państwa przy dokonywaniu transakcji zagranicznej.

Cło zazwyczaj nakładane jest na importowane towary, choć niekiedy występują także cła eksportowe.

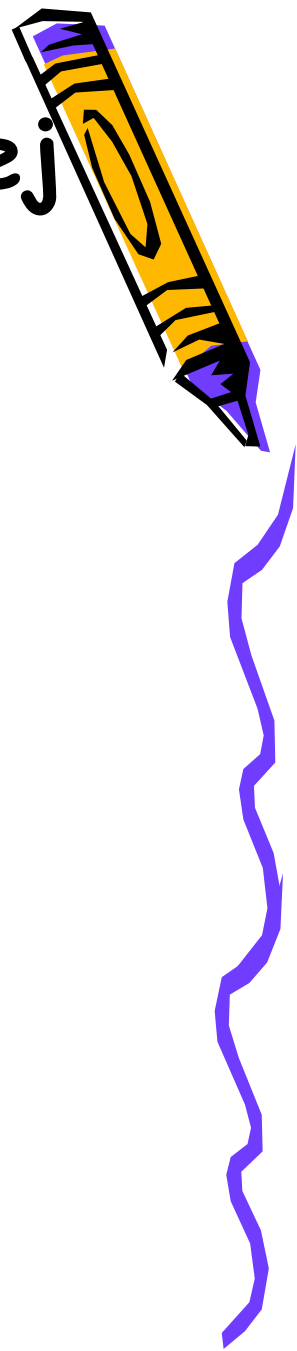
Kto zyskuje a kto traci

- Niewątpliwie zyskuje rząd, bo płatności z tytułu cła to dochód budżetu państwa a raczej obecnie wpływy do budżetu UE,
- Zyskują także krajowi producenci towaru, gdyż ich ceny towarów są teraz bardziej konkurencyjne,
- Tracą natomiast konsumenci, gdyż oni ostatecznie ponoszą koszty związane z nałożeniem cła - czyli traci społeczeństwo.

Inne narzędzia polityki handlowej

- Ograniczenia ilościowe,
- Bariery pozataryfowe (pozacelne),
- Subsydia eksportowe.

3. Kurs walutowy

Kurs walutowy - jest relacją wymienną danej waluty na inną (ceną jednej waluty wyrażoną w drugiej walucie).

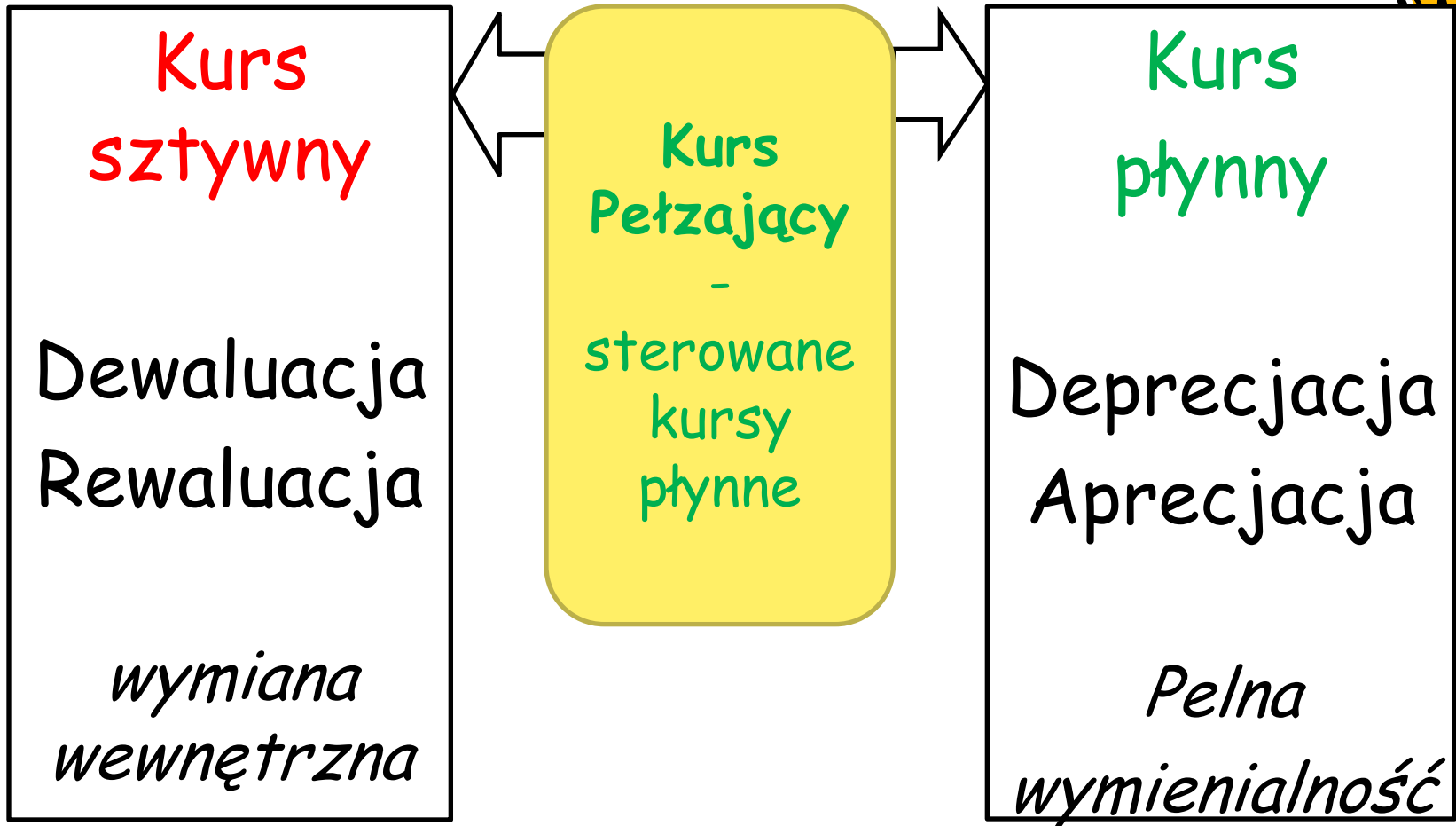
Rynek walutowy - „miejsce transakcji”, gdzie sprzedaje się i kupuje waluty krajowe, po danej cenie (kursie).

Co wpływa na *popyt i podaż* waluty:

- obroty handlowe,
- przepływy kapitałów,
- niehandlowe obroty ekonomiczne (turystyka, przepływ technologii, przekazy pieniężne),
- polityka walutowa rządu.

Rodzaje kursów walutowych

Państwo może dążyć do deprecjacji lub aprecjacji kursu poprzez skup lub wyprzedaz walut obcych

DEPREKJACJA (DEWALUACJA) - kiedy siły rynkowe powodują spadek kursu walutowego (państwo administracyjnie obniża jego poziom). W efekcie za jednostkę waluty krajowej chętni płacą mniej jednostek waluty obcej (np. 0,2 USD/PLN), zamiast 0,25 USD/PLN).

APREKJACJA (REWALUACJA), kiedy siły rynkowe powodują wzrost kursu walutowego (państwo administracyjnie podnosi jego poziom). W efekcie za jednostkę waluty krajowej chętni płacą więcej jednostek waluty obcej (np. 0,3 USD/PLN), zamiast 0,25 USD/PLN).

Wahania kursu walutowego

Prawo jednej ceny: ceny danego towaru w różnych krajach wyrównują się

$$E_t * P_k = P_z$$

Prawo jednej ceny rozszerzone na całą gosp.:

$$E_t * P_k = P_z$$

Parytet siły nabywczej:

Stopa zmiany E_t = stopa inflacji zagr. - st. inf. kraj.

Parytet stopy procentowej: warunek zrównania się stóp zysku z aktywów w kraju i za granicą:

$$R_z - (\Delta E / E_t) = R_k$$

TEORIA PARYTETU SIŁY NABYWCZEJ

(ang. *Purchasing Power Parity*, PPP)

Zgodnie z PRAWEM JEDNEJ CENY takie same towary powinny mieć równą cenę w kraju i za granicą. Jeśliby cena porcji jakiegoś dobra w jednym kraju była inna niż za granicą, optacałoby się kupować dobra w kraju „tańszym” po to, aby je sprzedać w kraju „droższym”. Taki **arbitraż towarowy** powodowałby wyrównanie się cen takich samych dóbr we wszystkich krajach.

W praktyce koszty transportu, zróżnicowane cła i podatki, a także odmienna polityka cenowa sprzedawców na różnych rynkach powodują, że obserwacja zaprzecza **prawu jednej ceny**.

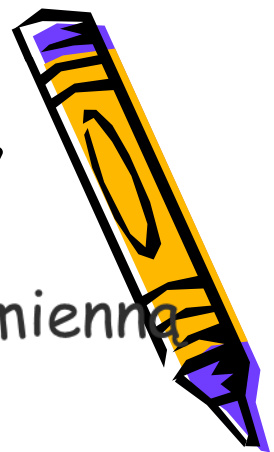
Nominalny i realny kurs walutowy

NOMINALNY kurs walutowy jest relacją wymienną pieniądza jednego kraju na pieniądz innego kraju.

REALNY kurs walutowy jest relacją wymienną innych niż pieniądz towarów z różnych krajów.

Formalny związek realnego, ϵ , i nominalnego, E , kursu walutowego:

$$\epsilon = E * \frac{P_k}{P_{\sim}}$$

Kurs walutowy efektywny

Efektywny kurs walutowy jest miarą zmiany siły nabywczej waluty krajowej w stosunku do więcej niż jednej waluty zagranicznej.

Efektywny kurs walutowy ma zwykle formę złożonego indeksu, który jest średnią ważoną indeksów prostych, informujących o zmianie kursów bilateralnych waluty krajowej w stosunku do walut partnerów handlowych.

Efekt Samuelsona-Balassy

W sprzeczności z absolutną wersją teorii PPP stoi efekt Samuelsona-Balassy (efekt S-B). Sprawia on, że (wyrażony w jednej walucie) poziom cen wielu dóbr w krajach o dużej produktywności pracy jest wyższy niż poziom cen takich samych dóbr w krajach o małej produktywności pracy. (W szczególności chodzi o dobra niehandlowe).

W efekcie, realny kurs walutowy w krajach bogatych jest zwykle wyższy od 1. Innymi słowy kraje te są „droższe” niż kraje biedne, a ich waluty są „przewartościowane”.

4. Bilans płatniczy

Bilans płatniczy jest zestawieniem wartości wszystkich transakcji ekonomicznych dokonanych w danym okresie między daną gospodarką krajową (przedsiębiorstwami, ludnością, rządem) a zagranicą.

W pełnej księgowości bilansu płatniczego występuje bardzo dużo rodzajów transakcji.

Zwykle bilans płatniczy składa się (w uproszczeniu) z czterech rachunków:

$$BP = BB + BK + OR + OE = 0$$

Rachunki bilansu płatniczego

1. **Bilans obrotów bieżących (BB)**, w którym najważniejszą pozycją jest zazwyczaj handel towarami oraz wymiana usług i jednostronnych przekazów pieniężnych ludności i władz. *BB jest różny od NX z powodu istnienia transferów bieżących - spadków, darowizn, odsetek.*
2. **Bilans obrotów kapitałowych (BK)**, do których zalicza się przepływ inwestycji bezpośrednich osób i firm prywatnych, a także długo- i krótkookresowe przepływy pieniężne zarówno prywatne, jak i rządowe.
3. **Rachunek zmian rezerw rządowych (OR)**. złota, obcych środków płatniczych i innych zasobów o charakterze rezerw.
4. **Saldo błędów i opuszczeń (OE)**.

Bilans obrotów bieżących (Current Account)

BB to zapis płatności dokonywanych między krajem i zagranicą. Można go podzielić na trzy elementy:

- **Bilans handlowy (Eksport - Import)** to różnica między eksportem a importem. Obejmuje eksport oraz import dóbr i usług.
- **Saldo dochodów** to różnica między dochodami z zagranicznych aktywów posiadanych przez obywateli danego kraju a dochodami z krajowych aktywów posiadanych przez obywateli zagranicy.
- **Saldo transferów** to różnica między pomocą finansową otrzymywaną a udzielaną.

Bilans obrotów bieżących

$$BB = B_a - w_e \times e \times \frac{P_K}{P_Z} - w_{BB} \times Y$$

Gdzie

B_a - autonomiczny składnik bilansu obrotów bieżących;

w_e - współczynnik wrażliwości bilansu obrotów bieżących na zmiany realnego kursu walutowego

P_K - Poziom cen w kraju

P_Z Poziom cen za granicą

w_{BB} - współczynnik wrażliwości bilansu obrotów bieżących na zmiany dochodu

e - Kurs walutowy

Y - dochód

Bilans obrotów kapitałowych (Capital Account)

- BK to różnica między przyrostem aktywów krajowych znajdujących się w posiadaniu zagranicy a przyrostem aktywów zagranicznych znajdujących się w posiadaniu obywateli danego kraju. Skąd się on bierze?
- Jeżeli założymy, że mamy do czynienia z deficytem w bilansie handlowym ($Ex < Im$) oraz, że pozostałe składniki BOB są zbilansowane. Co się wtedy dzieje? Musimy pożyczyć pieniądze z zagranicy sprzedając np. krajowe obligacje. Inwestorzy zagraniczni kupując nasze obligacje muszą za nie zapłacić a ta zapłata zostaje zapisana z "*plusem*" na naszym rachunku kapitałowym. Stąd wniosek, że zazwyczaj ujemne saldo BB (CA) wiąże się z dodatnim saldem na rachunku kapitałowym

Bilans obrotów kapitałowych

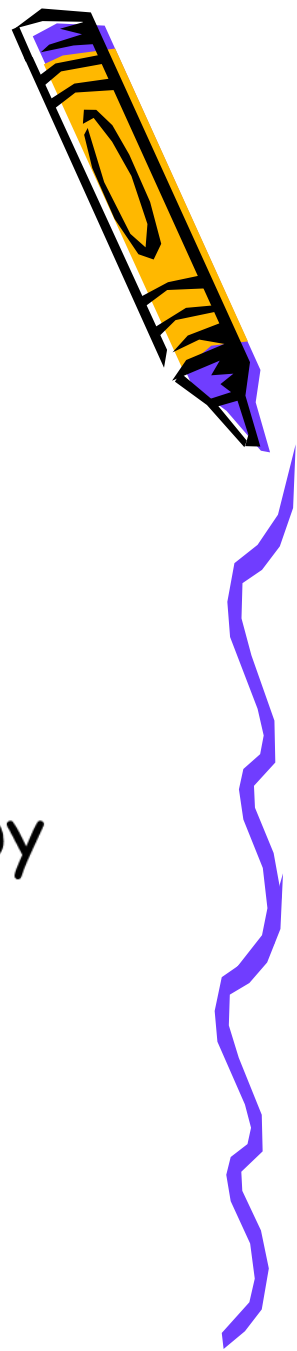
$$BK = w_{BK} \times (r_k - r_z)$$

Gdzie

w_{BK} - współczynnik wrażliwości napływów kapitałowych netto na zmiany krajowej stopy procentowej,

r_k - stopa oprocentowania w kraju

r_z - stopa oprocentowania za granicą

Saldo błędów i opuszczeń

- Gdy mamy płynny kurs, to

$$BB + BK = 0.$$

Nie zawsze tak się dzieje, a przyczyną tego są niedokładności w pomiarach statystycznych. Ta różnica znajduje się w saldzie błędów i opuszczeń, zwanym czasem różnicą statyczną (ang. omissions and errors account).

Zmiana rezerw banku centralnego

- Gdy $BB + BK < 0$ oznacza to, że musimy zagranicy wypłacić więcej jej waluty niż od niej otrzymujemy. Jak kurs jest **sztywny**, bank centralny będzie musiał dostarczyć na rynek ilość zagranicznej waluty równą:

$$\Delta OR = BB + BK$$

gdzie ΔOR oznacza zmianę rezerw walutowych banku centralnego, zaś $BB + BK$ to saldo bilansu płatniczego

- Jeżeli kurs jest **płynny** - to bank nie musi nic robić. Deficyt bilansu płatniczego spowoduje **deprecjację waluty krajowej**, co obniży deficyt na rachunku bieżącym.

Bilans płatniczy

Bilans płatniczy	
Eksport	1
Import	2
<i>Bilans handlowy</i>	$3 = 1 - 2$
<i>Saldo dochodów</i>	4
<i>Saldo transferów</i>	5
<i>Bilans obrotów bieżących</i>	$6 = 3 + 4 + 5$
Zakup aktywów krajowych przez inwestorów zagranicznych	7
Zakup aktywów zagranicznych przez inwestorów krajowych	8
<i>Bilans obrotów kapitałowych</i>	$9 = 7 - 8$
<i>Saldo błędów i opuszczeń</i>	10
<i>Zmiana rezerw bankowych</i>	11
Razem bilans płatniczy	$12 = 6 + 9 + 10 + 11$

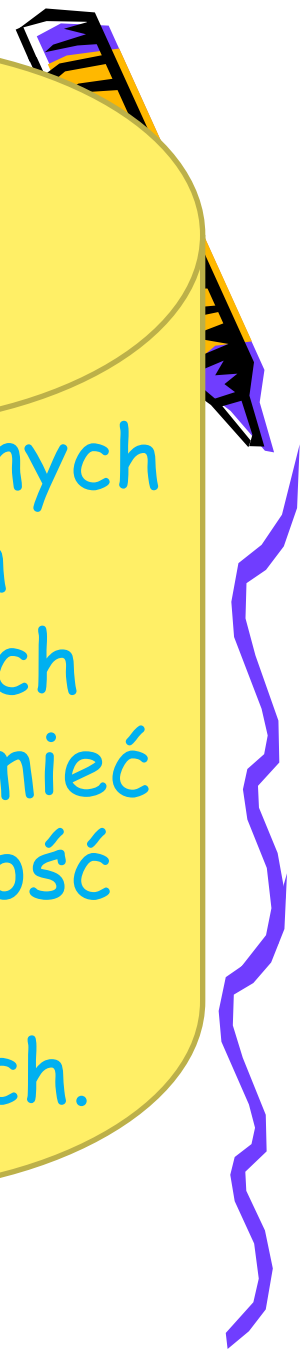
Bilans płatniczy a kurs walutowy

1. Swoboda na rynku walutowym w warunkach kursów płynnych zapewnia równowagę płatniczą
2. Zmiany kursu walutowego wywołują zmiany popytu za granicą na dobra krajowe oraz popytu krajowego na dobra zagraniczne
3. Operacje wyrównawcze są instrumentem przeciwdziałającym niepożądanym zmianom kursu walutowego

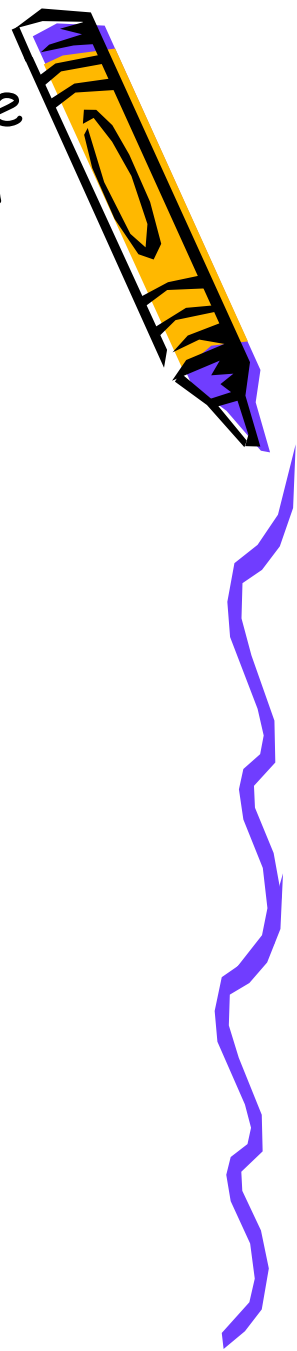

Utrzymywanie przez dłuższy czas deficytu bilansu płatniczego i stałego kursu walutowego jest **niemożliwe**.

Przy sztywnych kursach walutowych bank musi mieć znaczną ilość rezerw walutowych.

Obroty towarowe handlu zagranicznego w okresie styczeń- październik 2019 r. w cenach bieżących wyniosły 845,4 mld zł w eksporcie i 840,8 mld zł w imporcie.

Obroty towarowe według ważniejszych krajów
styczeń-maj 2019

EKSPORT (mld zł)

114,5

Niemcy

25,5

Czechy

25,4

Wielka Brytania

IMPORT (mld zł)

92,8

Niemcy

49,2

Chiny

25,4

Rosja

Biorąc pod uwagę strukturę przedmiotową eksportu najbardziej w ujęciu nominalnym w okresie I półrocza br. zwiększył się eksport:

- kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części (o blisko 1,2 mld euro, tj. o 7,8 proc.),
- maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów (o ok. 720 mln euro, tj. o blisko 6,5 proc.),
- pojazdów i ich części i akcesoriów (o prawie 650 mln euro, tj. 4,9 proc.)
- tytoniu i przetworzonych namiastek tytoniu (o ok. 410 mln euro, tj. ok. 25 proc.)

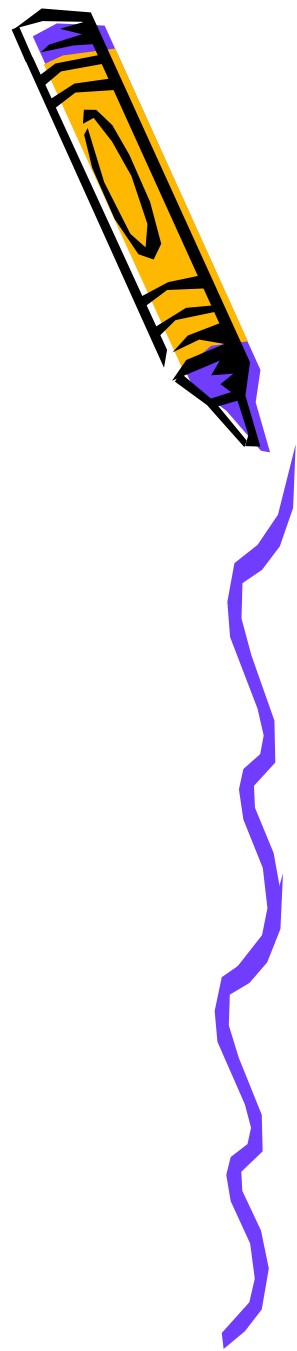
Międzynarodowe przepływy kapitału

KAPITAŁ DŁUGOTERMINOWY:

- Zagraniczne inwestycje bezpośrednie (green field industry lub zakup papierów wartościowych umożliwiającą kontrolę)
- Zagraniczne inwestycje portfelowe
- Długoterminowe kredyty bankowe
- Długoterminowe kredyty eksportowe
- Długoterminowe kredyty oficjalne i pomoc bezzwrotna

KAPITAŁ KRÓTKOTERMINOWY:

- Kredyty o krótkim horyzoncie czasu
- Ruch prywatnego kapitału

A close-up photograph of a bouquet of flowers, primarily pink peonies with some purple accents. The text 'Dziękuję za uwagę' is overlaid in a bold, dark red font at the bottom of the image.

Dziękuję za uwagę